

УДК 37.07:373.018.3

В.І. КОБАЛЬ

кандидат педагогічних наук, доцент,
зав. кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти,

Р.М. ГЕРЛІ

магістр спеціальності «Освітні, педагогічні науки»,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ОКРЕМІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ СПЕЦІАЛЬНОЮ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЮ ШКОЛОЮ-ІНТЕРНАТОМ

Реформування освітньої галузі в Україні зумовлює необхідність модернізації системи управління освітою, в тому числі й загальноосвітніми школами-інтернатами. Концептуальні засади щодо управління освітнім процесом у загальноосвітніх школах-інтернатах ґрунтуються на положеннях Конституції України, Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про охорону дитинства», «Про реабілітацію інвалідів в Україні». На державному рівні здійснюються спеціальні заходи щодо покращення функціонування закладів, у яких виховуються діти-сироти, діти з обмеженими фізичними можливостями про що свідчать «Положення про дитячі будинки і загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування», «Положенням про спеціальну загальноосвітню школу-інтернат для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку», затверджене наказом МОН України від 15.09.2008 № 852.

Дослідження проблеми підвищення ефективності освітнього і виховного процесів в умовах шкіл-інтернатів виявило необхідність подолання суперечностей, зокрема між:

- доцільністю переведення загальноосвітніх шкіл-інтернатів у відкриту освітню систему і недостатньою компетентністю менеджерів закладів освіти щодо реалізації механізмів її ефективної адаптації до реалій сучасного соціуму;
- збільшенням кількості оновлених функцій і видів управлінської діяльності та призначенням на посаду фахівців без спеціальної фахової професійної підготовки;
- потребою запровадження інноваційних ідей, концепцій, теорій, стратегій та спрямованістю професійної свідомості керівників шкіл-інтернатів до традиційного підходу в управлінні;
- сучасними вимогами до управлінської компетентності та недосконалістю технологій її діагностування в умовах функціонування загальноосвітніх шкіл-інтернатів.

Нові вимоги до професійної діяльності менеджера закладу освіти інтернатного типу та його управлінської компетентності, наявність зазначених вище суперечностей у цій галузі зумовлюють необхідність визначення науково обґрунтованого підходу до управління ними. Залишається актуальним питання ефективного вдосконалення освітнього процесу, одним з найважливіших компонентів якого є підготовка випускників загальноосвітніх шкіл-інтернатів до повноцінного самостійного життя. Важливою умовою розв'язання поставленого завдання є забезпечення організаційно-адаптивного управління загальноосвітньою школою-інтернатом, яке характеризується спланованою організацією заходів.

Науковий доробок українських учених у контексті досліджуваної проблеми досить різноманітний: демократизація соціально-педагогічних основ управління освітою (В. Бегей, Л. Даниленко, М. Дарманський, О. Кошинець, Н. Попадюк); становлення і розвиток загальноосвітніх шкіл-інтернатів в Україні (В. Покась, Б. Кобзар); управління загальноосвітніми навчальними закладами (З. Береговський, М. Гузгик, Л. Калініна, М. Кириченко, Л. Кудряшова, А. Лігоцький, Т. Лукіна, С. Мартиненко, Т. Цуканова, А. Черниш); шляхи та методи оптимізації внутрішкільного управління (А. Киричук,

Ю. Табаков); система підготовки резерву керівних кадрів закладів освіти до управлінської діяльності, розвиток професійних умінь керівника школи в системі курсової підготовки (Н. Кудикіна, Л. Пермінова, Н. Протасова, Т. Скрипаченко, Г. Тимошко, Г. Юркевич); організація діяльності профільно-диференційованої загальноосвітньої середньої школи та освітнього процесу в пришкольному інтернаті (А. Самодрин, В. Семенюк, В. Яковенко); адаптивне управління та концепції педагогічного менеджменту в загальноосвітніх закладах (О. Ельбрехт, Г. Єльнікова, Г. Полякова); соціально-педагогічні функції і перспективи розвитку установ інтернатного й напівінтернатного типу в Україні (В. Слюсаренко, В. Шаркунова); педагогічні умови формування соціальної відповідальності та духовної самореалізації старшокласників у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи й учнів шкіл-інтернатів (Н. Огренич, В. Оржеховська, З. Палюх, К. Фоменко, В. Чугаєвський).

У межах нашого дослідження досить цікавим є досвід запровадження адаптивного управління закладами та установами загальної середньої освіти, теоретичні основи якого розроблені Г. Єльніковою, зокрема концепція адаптивного управління, що включає положення про доцільність забезпечення функціонування цілісної системи збуджувальними (висхідними й низхідними) і функціональними інформаційними потоками, зміни в яких призводять до регулювання цільових функцій та розвитку всіх суб'єктів управлінської діяльності, поєднання зусиль усіх учасників управлінського процесу під час вироблення рішень у межах своєї компетенції на основі діалогічної адаптації.

Аналізуючи дослідження побудови адаптивної моделі навчання (Є. Ямбург [1]) та організації освітнього процесу в адаптивній школі (Т. Шамова, Т. Давиденко, ін. [2]), варто виокремити характерні особливості адаптивного управління (АУ) педагогічними системами:

1. У ході АУ створюються умови для кожного учасника педагогічного процесу з їх різними нахилами і здібностями.

2. АУ через властивості його суб'єктів та створювані ними умови вибудовується з фізичної природи, соціальної і духовної – моральної суті людини.

3. АУ, з одного боку намагається максимально враховувати індивідуальність особистості, з іншого – гнучко реагувати на соціокультурні зміни громадянського середовища, набуваючи двосторонньої стратегії.

4. Метою АУ є збереження й розвиток особистості, створення умов для самостійного, свідомого вибору кожною особистістю власної стратегії поведінки, способу існування, напрямів самореалізації й самоудосконалення в контексті людської культури.

5. В умовах АУ підсилюється роль самостійної роботи, самоконтролю, прийомів дослідницької діяльності, уміння самостійно здобувати знання, їх узагальнювати й повідомляти. Природно, що зміст освіти для кожного буде мати свій обсяг і свої пріоритети.

6. АУ потребує від кожного суб'єкта самоуправління й співуправління, рефлексії своєї діяльності, що сприяє самоусвідомленню власних дій і позицій інших учасників педагогічного процесу.

7. В умовах АУ не існує універсальної технології, бо взаємодія його учасників завжди ситуативна. Однією з визначальних ознак адаптивного управління є розвиток здібності особистості щодо самовдосконалення, де головним є не технологічні аспекти, а гуманістично-особистісні.

8. В АУ визначальне значення має особистість керівника та його взаємодія з підлеглими: довіра, стимулювання до саморозвитку й самоорганізації, підвищення рівня професійної та життєвої компетентності тощо [3, с. 13-15].

Вищезазначене підтверджує, що джерелом адаптивного управління науковці вважають інноваційну модель організації навчання.

У подальшому, наше дослідження буде спрямоване на визначення, теоретичне обґрунтування та експериментальну перевірку педагогічних умов адаптивного управління освітнім процесом у спеціальній загальноосвітній школі-інтернат, специфіка діяльності якої полягає у забезпеченні реалізації права громадян на базову загальну середню освіту шляхом спеціально організованого освітньо-виховного процесу в комплексі з корекційно-розвивальною роботою, медичною реабілітацією.

Список використаних джерел:

1. Ямбург Е.А. Школа для всех: Адаптивная модель : (Теоретические основы и практическая реализация) / Ямбург Е.А. – М. : Новая школа, 1996. – 352 с.
2. Шамова Т.И. Управление образовательным процессом в адаптивной школе / Т.И.Шамова, Т.М. Давиденко. – М. : Центр «Педагогический поиск», 2001. – 384 с.
3. Третьяков П.И., Митин С.Н., Бояринцева Н.Н. Адаптивное управление педагогическими системами : Учебное пособие для студентов высших учебных заведений / Под ред. П.И.Третьякова. – М. : Центр “Академия”, 2003. – 368 с.

УДК 373.5.011.3-052:37.015.31:364-212

В.І. КОБАЛЬ

кандидат педагогічних наук, доцент,
зав. кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти,

О.М. ЩАДЕЙ

магістр спеціальності «Освітні, педагогічні науки»,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ ПРЕВЕНТИВНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Одним із важливих компонентів управління виховною роботою закладу освіти є управління виховною роботою щодо профілактики та корекції протиправної поведінки дітей і підлітків. Актуальність такої діяльності обумовлена тим, що упродовж останніх десятиліть відбувається швидке розширення спектру девіантної активності дітей і молоді в царині соціокультурних девіацій і залежностей (таких як ігроманія, інтернет-залежність тощо). У сферу підліткових девіацій потрапляє все більше молодих людей, найбільш дієздатна і активна частину населення, яка автоматично погіршує свої «стартові» умови соціалізації, виводячи себе із активного громадського життя.

У Національній доктрині розвитку освіти наголошується, що освіта в Україні має стати «найважливішим чинником гуманізації суспільно-економічних відносин, формування людини в дусі відповідального ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточуючих як до найвищої індивідуальної і суспільної цінності» [1].

Підвищити результативність профілактики відхилень у поведінці дітей і молоді можливо за умови організації відстеження позитивних і негативних тенденцій в освітньому процесі, а саме: ставлення учнів до навчальної та громадської діяльності, праці, педагогічних впливів, однолітків, токсичних речовин і алкоголю; рівень засвоєння моральних норм і цінностей; сформованість життєвих і професійних планів, розвиток інтересів, вольових якостей, навичок самоаналізу, самокритичного ставлення до себе, культури поведінки, здатності до емпатії тощо. Педагогічний моніторинг є дієвим інструментом реалізації вищезазначених завдань.

Під час проходження управлінської асистентської практики в закладах освіти на базі Копиновецької ЗОШ I-II ступенів Мукачівського району Закарпатської області нами було проведено дослідження щодо стану превентивного виховання в основній школі.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>